

Sportlaan 63,
5242 GP Rosmalen
www.gemalen.nl
secretaris@gemalen.nl
0654637019

Jaarverslag 2016

(concept dd 12-12-2016)
Vastgesteld door het bestuur: 08-02-2017

Inhoud

Doelstellingen Nederlandse Gemalenstichting	3
Samenstelling Bestuur	3
Trouwe Sponsors.....	3
Vergaderingen.....	4
• Ontwikkeling van het boek “Tussen Stoom en Stroom”	4
• Archief NGS	4
• Verzoeken om gebruik van de gegevens uit onze gemalendatabase.	4
• Verzoeken om ondersteuning voor de instandhouding van cultuurhistorisch waardevolle gemalen.....	5
• Gemalenpluim.....	5
• De jaarrekening 2015.	6
• De begroting 2016.....	6
De Vrijwilligersdag	6
De Deelnemersvergadering	6
Nieuwsflitsen.	7
De Nationale Gemalendag	7
Project Inventarisatie.....	7
Peter Nijhof geridderd	7

Doelstellingen Nederlandse Gemalenstichting

De hoofddoelstelling van de NGS is het bevorderen van de kennis over, het inventariseren en documenteren van, en het constructief meewerken aan mogelijk behoud en beheer van waardevolle gemalen gericht op de waterpeilbeheersing (niet zijnde windmolens of windmotoren) en de met deze gemalen ruimtelijk en/of functioneel een eenheid vormende kunstwerken en terreinen.

In de praktijk ligt daarbij het accent op:

- het fungeren als platform voor de aangesloten organisaties/stichtingen en het bijstaan bij het beheer van hun historische gemalen, zowel voor wat betreft de gebouwen als de installaties en hun museale taak
- het bevorderen van de deskundigheid van bediening- en onderhoudsmedewerkers van de aangesloten stichtingen.
- het coördineren en ondersteunen van nieuwe initiatieven die de hoofddoelstelling ondersteunen
- het bevorderen van de belangstelling - in algemene zin - voor gemalen en het uitdragen van het belang van de bescherming van dit deel van het industriële erfgoed

De aandacht gaat daarbij niet alleen uit naar oude gemalen. Ook (nog) in bedrijf zijnde gemalen kunnen om technische - historische - en/of esthetische redenen hiervoor in aanmerking komen .

Samenstelling Bestuur

Het bestuur wordt in 2016 gevormd door:

Leden: ir. C.H.B.M. Ceelaert (secr.);

ir. H.H.G. Dijk (vz.);

A. Spijksma ra(penningmeester);

ir. G.N. Kok (vice-vz);

ir. J.E.F. Landman

J. Reijnen,

Adviseurs:

drs. P. Nijhof;

ing. C.D. van Rijn;

ir. C.J.M. Tak;

J. van Raaij;

ing. G.M.H. Troost.

Op de eerste bestuursvergadering van 2016 (16-02-2016) treedt ir. G.N. Kok (o.a. voormalig dijkgraaf van het waterschap Rivierenland) aan als lid van het bestuur van de NGS. Hij wordt door de vergadering benoemd tot vicevoorzitter.

Verder waren er dit jaar geen aftredende of voor herbenoeming in aanmerking komende bestuursleden.

Trouwe Sponsors.

Evenals in voorgaande jaren zijn onze hoofdsponsors, te weten:

- Bosman Watermanagement BV
- Tauw BV

en de sponsor voor het "Project Inventarisatie gemalen":

- Unie van Waterschappen

ons trouw gebleven.

Met Tauw is dit jaar afgesproken, de bijdrage specifiek te benutten voor een bepaald belangrijk doel van de NGS. Dit jaar is gekozen voor het plaatsen van foto's bij ca. 300 gemalen op de website (www.gemalen.nl) van die gemalen waarvan nog geen foto's van op de website stonden.

Ondanks inspanningen op dit terrein is het in 2016 niet gelukt andere sponsors aan ons te binden.

Vergaderingen

Het bestuur vergaderde op 16-02, 06-07 en 16-10 in 2016

De belangrijkste zaken die aan de orde zijn geweest in de bestuursvergaderingen van 2016:

- **Ontwikkeling van het boek "Tussen Stoom en Stroom"**.
Het afgelopen jaar is er hard gewerkt aan de totstandkoming van het boek "Tussen Stoom en Stroom", dat in het najaar van 2017 gereed zal zijn en dan zal worden gepresenteerd op een feestelijke bijeenkomst. De voortgang vordert volgens planning.
In het afgelopen jaar is, mede door de enigszins teleurstellende reacties van de waterschappen in het voorgaande jaar, extra energie door de bestuursleden en adviseurs gezet op het verkrijgen van een toezegging voor een voorintekenactie onder de waterschappen. Aan het einde van 2016 hebben 14 (van de 22) waterschappen een toezegging gedaan. De financiering is hiermee voor een groot deel sluitend.
In het najaar van 2016 is een werkgroepje gevormd binnen het bestuur, dat zich samen met de Stowa¹ buigt over de opzet van een feestelijke bijeenkomst voor de presentatie van het boek in het najaar van 2017.
- **Archief NGS**
Met het Hoogheemraadschap van Rijnland is in de loop van 2016 een overeenkomst gesloten voor het bewaren van het archief van de Nederlandse Gemalenstichting (van 1986 tot en met 2016). Werd het archief reeds door het Hoogheemraadschap van Rijnland bewaard, nu geschiedt dat op basis van een formele overeenkomst. Het archief heeft momenteel een omvang van 2,5 m. De opslag geschiedt voor onbepaalde tijd en zonder kosten!
Wel is tegelijkertijd besloten de over-exemplaren van eerdere uitgaven van de NGS te beperken in het archief. Dit heeft er toe geleid dat het bestuur van de NGS besloten heeft deze "over-exemplaren" tegen verzendkosten beschikbaar te stellen aan onze deelnemers. (hetgeen tijdens de deelnemersbijeenkomst dit najaar (grotendeels) is geëffectueerd).
- **Verzoeken om gebruik van de gegevens uit onze gemalendatabase.**
Regelmatig bereiken het secretariaat van de NGS verzoeken om de gegevens van de in onze database opgeslagen gemalen te mogen gebruiken. Aangezien het opbouwen en bijhouden van de database een omvangrijke en kostbare klus is gebleken, is het bestuur van de NGS daarover enigszins terughoudend. Veelal wordt een overeenkomst gesloten voor een dergelijke terbeschikkingstelling, waarbij gebruik voor een bepaald project wordt toegestaan, onder de uitdrukkelijke voorwaarde van het tegengaan van vervreemding van de data.
In 2016 zijn o.a. gegevens beschikbaar gesteld voor:
 - Het adviesbureau IF Technology voor het project "landelijke verkenning warmte en koude uit het watersysteem" namens de Unie van Waterschappen;

¹ STOWA (Stichting Toegepast Onderzoek in het Waterbeheer) is het kenniscentrum van de regionale waterbeheerders (veelal de waterschappen) in Nederland. STOWA ontwikkelt, vergaart, verspreidt en implementeert toegepaste kennis die de waterbeheerders nodig hebben om de opgaven waar zij in hun werk voor staan, goed uit te voeren. Deze kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch of sociaalwetenschappelijk gebied.

- De VPRO voor de televisieserie “Onzichtbaar Nederland”;
 - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE): Bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed wordt momenteel gewerkt aan een Cultuurhistorische Landschapsatlas, waarin zoveel mogelijk structuren en elementen met een betekenis voor het landschap een plaats krijgen. Reden voor de RCE om contact op te nemen met de NGS. Op termijn zal dat er in resulteren, dat de NGS-gemalendatabase gekoppeld zal worden aan de Cultuurhistorische Landschapsatlas. Hierdoor zal het op termijn mogelijk worden om de gegevens van gemalen in onze database te benaderen vanuit de Landschapsatlas van de RCE. In eerste instantie zal nog niet gewerkt gaan worden met een “online-koppeling”. Mede door dit initiatief van de RCE is een grote behoefte ontstaan om zoveel informatie, in het bijzonder foto’s, bij alle gemalen in de database op te nemen; een actie waaraan de RCE met veel energie bijdraagt!
- **Verzoeken om ondersteuning voor de instandhouding van cultuurhistorisch waardevolle gemalen.**
 Naast regelmatige verzoeken voor het gebruik van onze gemalendatabase bereiken het secretariaat van de NGS ook regelmatig verzoeken voor ondersteuning bij de instandhouding van cultuurhistorisch belangrijke gemalen. In 2016 was dat o.a. het geval voor:
 - gemaal Peizermade; een uit 1928 daterend gemaal in de kop van Drente met een originele Storkpomp en een bijzondere Kelvin dieselmotor. De voormalige machinist wil het gemaal graag voor ons nageslacht behouden en vraagt de NGS om ondersteuning om dit voor elkaar te krijgen.
 - stoomgemaal Mijzerpolder (nabij Ursem(N-H)); een uit 1879 stammend stoomgemaal met vijzel, dat een particulier heeft aangekocht en voornemens is te restaureren. De vraag richting NGS betrof in dit geval hoe/op welke wijze de restauratie vorm zou moeten krijgen.
 - Keenesluis(N-B): Het stoomgemaal bij de Keenesluis was gelegen in de Barlaaksedijk, aan de Keenehaven; een restant van een brede zeearm die ontstond tijdens de Sint-Elisabethvloed in 1421. De Keenehaven verbond het Hollandsch Diep bij het buurtschap Barlaque met de Dintel. Het gemaal werd in 1892 of 1893 gesticht en werd uitgerust met een scheprad.
 Een nabij het voormalige stoomgemaal wonende particulier tracht ook dit voormalige stoomgemaal met sluis weer in een of andere vorm, met steun en deskundigheid van de NGS, te herstellen.
 - **Gemalenpluim.**
 Voor de tweede keer op rij werd de gemalenpluim uitgereikt, een vorm van waardering van de NGS voor die gemaalbeheerders, die het beheer en onderhoud van hun gemalen op een cultuurhistorische verantwoorde wijze hebben opgepakt.
 De “Pluim” wordt jaarlijks toegekend in 2 categorieën, te weten één pluim voor de deelnemende waterschappen van de NGS en één pluim voor de particuliere stichtingen die deelnemer zijn van de NGS.
 De commissie die de voordracht aan het bestuur van de NGS doet, had dit jaar een bijzonder probleem bij de toekenning van de gemalenpluim bij de categorie Waterschappen. Zij konden en wilden geen keuze maken uit:
 - het Gemaal Stadwijck te Amsterdam van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en
 - het boezemgemaal mr. P.A. Pijnacker Hordijk te Gouda van het Hoogheemraadschap van Rijnland.
 Reden voor het bestuur van de NGS om de pluim, bij uitzondering, uit te reiken aan beide beheerders!

Voor de categorie "Overige eigenaren", viel de eer te beurt aan: De Stichting Waterschapserfgoed (Friesland), wegens de sobere restauratie van het buiten gebruik gestelde, maar maalvaardige elektrisch gemaal annex woonhuis (1882) van de Makkumer – en Parregaastermeerpolder te Makkum.

Op de website staat een (foto)impressie van de uitreiking van de 2^e gemalenpluim:

<http://www.gemalen.nl/gemalenpluim.asp>

- **De jaarrekening 2015.**

De jaarrekening werd vastgesteld door het bestuur op 03-02-2016, onder voorbehoud van de goedkeuring van de accountant. Op 9 augustus 2016 werd door Bentacera Registeraccounts, de accountantsverklaring (Beoordelingsverklaring) afgegeven.

Het jaar 2015 werd met een klein verlies (bijna € 1200,=-; in 2014: € 2500) afgesloten. De jaarrekening staat, mede vanwege de ANBI-randvoorwaarden op de website.

http://www.gemalen.nl/deelnemers_en_donateurs.asp

- **De begroting 2016.**

De begroting 2016 werd in de eerste vergadering van het nieuwe jaar (03-02-2016) door het bestuur vastgesteld. De begroting 2017 zal in de eerste vergadering van 2017 aan het bestuur worden voorgelegd.

De Vrijwilligersdag

Op vrijdag 1 april 2016 (geen grap!!) togen ca. 70 (!!) vrijwilligers van de verschillende deelnemende stichtingen van de NGS op naar het uiterste puntje van de provincie Groningen om daar de jaarlijkse vrijwilligersdag van de NGS bij te wonen.

De vrijwilligers werden rond half elf hartelijk welkom geheten in het café-restaurant Jachthaven door de voorzitter van het Museumgemaal Cremer, Jan Köller, het DB-lid van het waterschap Hunze en Aa's, dhr. Wim Koeneman, en het bestuurslid Helmer van der Wal van de Stichting Cremergemaal. Vervolgens bezocht het gezelschap respectievelijk het Museumgemaal Cremer (prachtig museumgemaal), het nieuwe Rozema gemaal (indrukwekkend en imposant) en werd een bezoek gebracht aan de fa. Bosker.

Na een uitstekende lunch in het visrestaurant Landman in Termunterzijl vertrok het gezelschap, via de Blauwe Stad, naar het laatste onderdeel van deze dag, een bezoek aan het Museum Stoomgemaal Winschoten. Een prachtige dag, georganiseerd door Jan Reijnen, Auke Spijksma en Peter Nijhof.

De Deelnemersvergadering

De Deelnemersdag van de NGS vond dit jaar plaats bij het waterschap Rivierenland en de Regionale Gemalenstichting Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden.

's-Ochtends werden de 60(!) deelnemers welkom geheten in het J.U. Smitgemaal te Kinderdijk, door Gerard Nieuwenhuis, heemraad van het waterschap Rivierenland.

Na het gebruikelijke huishoudelijke deel van de Deelnemersvergadering, waarin o.a. de gemalenpluimen werden uitgereikt (zie onderdeel "Vergaderingen"), kregen de deelnemers een rondleiding door respectievelijk het J.U. Smitgemaal, dat op de nominatie staat voor een grondige opknabbeurt, het Overwaard-huis, het gemaal Wisboom en het ir. G. N. Kok-gemaal.

Tijdens de lunch, ons is aangeboden door het waterschap Rivierenland, wordt met belangstelling geluisterd en gekeken naar de presentatie van dhr. Leo Kranenburg van onze sponsor Bosman Watermanagement, welke een Powerpoint-presentatie geeft over hun nieuwe serie visvriendelijke pompen/gemalen van het type "Vision".

Na de lunch geeft Dhr. Jan Boele vz van de Regionale Gemalenstichting Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden een toelichting op de rest van het programma. Dat bestaat uit een bezoek aan

respectievelijk het dieselgemaal Van Haften/ Polder Sliedrecht en het dieselgemaal Over- en Neder Slingeland (Postkade in Giessenburg).

Vervolgens keert een ieder weer huiswaarts na een mooi programma, dat uitstekend werd georganiseerd door de medewerkers van het waterschap Rivierenland en de bestuurders en vrijwilligers van de RGS A&V en uiteraard door Jan Reijnen, Jef Landman en Peter Nijhof.

Nieuwsflitsen.

Er werden dit jaar 4 nieuwsflitsen verzonden. Het betrof de volgende onderwerpen:

- Diverse data en bestuurswisseling;
- Impressie Vrijwilligersdag 2016;
- Interesse in “De week van het water”?;
- Peter Nijhof geridderd.

De nieuwsflitsen worden per e-mail verzonden aan alle Deelnemers en de vrijwilligers waarvan een e-mailadres bekend is. Alle nieuwsflitsen zijn ook te lezen op de site (www.gemalen.nl/actueel.asp). Hier kan men zich tevens inschrijven voor een abonnement op de Nieuwsflitsen.

De Nationale Gemalendag

De Nationale Gemalendag wordt op dezelfde dag gehouden als de Nationale Molendag.

Getracht wordt zoveel mogelijk gemalen/molens open te stellen voor het publiek.

In 2016 vond de Nationale Gemalen/Molendag plaats op zaterdag 14 mei en/of zondag 15 mei. Een enkel gemaal is geopend op maandag 16 mei (2e Pinksterdag). Gebruikelijk is dat de gemalen/molens geopend zijn tussen 10.00 uur en 16.00 uur.

Welke gemalen er geopend zijn/waren, op welke dag(en) en of er bijzonderheden zijn staat vermeld op de website. (http://www.gemalen.nl/gemalen_dag.asp)

Project Inventarisatie

Zoals reeds eerder vermeld is dit jaar weer veel energie gestoken in het “Project Inventarisatie” door met name de voorgenomen samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Medewerkers van het RCE zijn zeer druk doende geweest ontbrekende data in onze gemalendatabase te actualiseren. Veelal betrof dit ontbrekende foto's maar ook de exacte locatie van de gemalen werd waar deze nog ontbrak, toegevoegd.

Door de veelheid aan nieuwe data is door het bestuur in samenwerking met onze hoofdsponsor Tauw besloten tot het besteden van hun sponsorbijdrage over 2016 aan een extra impuls aan deze dataverwerking. Een hele klus die eind 2016 moet zijn afgerond.

Peter Nijhof geridderd

Een van de initiatiefnemers voor de oprichting van de Nederlandse Gemalenstichting (bijna 30 geleden en sinds die tijd adviseur van het bestuur van de NGS) heeft op vrijdag 28 oktober 2016 uit handen van burgemeester Adema van Lelystad, tijdens een studiedag van de Federatie voor Industrieel Erfgoed Nederland, een koninklijke onderscheiding ontvangen. Hij is benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Peter kreeg deze onderscheiding voor zijn ca. 40 jarige tomeloze inzet voor het behoud van het cultureel erfgoed in Nederland

De NGS is erg blij met deze grote blij van waardering en hoopt dat zij nog jarenlang gebruik kan en mag maken van zijn adviezen.

Rosmalen, 12-12-2016

C. Ceelaert, secretaris.